

Sylwester Jędrzejewski

Jan Mazerski SDB (1901-1944), biblista i orientalista

Seminare. Poszukiwania naukowe 35/3, 11-19

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z PROBLEMATYKI TEOLOGICZNEJ

SEMINARE
t. 35 * 2014, nr 3, s. 11-19

Ks. SYLWESTER JĘDRZEJEWSKI SDB
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II, Kraków

JAN MAZERSKI SDB (1901-1944), BIBLISTA I ORIENTALISTA

Ks. Jan Mazerski był jednym z tych biblistów, którzy w latach trzydziestych XX w. do polskiego środowiska biblijnego wnosili nowe spojrzenie na Biblię. Nowoczesne instytucje naukowe, czyli Papieski Instytut Biblijny w Rzymie, którego był absolwentem, oraz Szkoła Biblijna i Archeologiczna w Jerozolimie, gdzie był studentem, wywarły największy wpływ na ukształtowanie osobowości i warsztatu naukowego ks. J. Mazerskiego. Powrót do źródeł w metodologii pracy naukowej nad Biblią, konieczne uwzględnienie szerokiego środowiska wpływającego na kształt i przekaz tekstu biblijnego (*Sitz im Leben*) oraz niezbędność naturalnych odniesień do języków oryginalnych, przy zachowaniu szacunku dla Vulgaty – Biblii Kościoła, czyniły z ks. J. Mazerskiego biblistę nowoczesnego i kompetentnie służącego Kościołowi.

Jego uzdolnienia muzyczne, odkryte w czasie praktyki pedagogicznej¹ w Szkole Organistowskiej w Przemyślu, kształtowały jego piękną i szlachetną duszę, otwartą na wszystko, co piękne². „Muzyczne zainteresowania ks. Jana Mazerskiego skoncentrowały się głównie na chóralistyce”³. O jego wrażliwości i kompetencjach muzycznych zaświadczyć może krótki fragment, pochodzący z 15.10.1969 roku, tekstu ks. Mariana i Mikołaja Kamińskich: „Już przed trzydziestu laty ks. Mazerski uczynił z rąbanej gregoriany melodyjny zaśpiew. Zwolnił napięcia z schrypniętego nieraz gardła i przeniósł pod sklepienia «pieśń nową». Najpierw uciszył, narzucił metodyczny falset śpiewakom, by wkrótce swoim dynamizmem wypełnić całe korowody śpiewu figuralnego. Wspaniałe crescendo i descrescenda, rytardanda w punktach kulminacyjnych, przyśpieszenia tempa i przejścia do zanikających ściszeń, to tajemnica profesora śpiewu w Salezjańskim Studentacie Filozo-Teologicznym w Krakowie”⁴. Wcześniej swoje pasje muzyczne

¹ W formacji salezjańskiej był to wówczas trzyletni czas aplikacji zdobytej wiedzy do rzeczywistości wychowawczej w różnorodnych instytucjach pedagogicznych, kształcących i wychowujących młodzież, będący jednocześnie okresem weryfikacji zdobytej wiedzy i przygotowania do definitywnej decyzji o złożeniu profesji wieczystej.

² Por. T. Przybylski, *Ks. dr Jan Mazerski SDB (1901-1944), biblista-muzyk*, Ruch Biblijny i Liturgiczny 48(1995)1, s. 47.

³ Tamże, s. 49.

⁴ Archiwum Inspektoratu Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie [dalej: AITSK],teczka

kształtował – w trakcie studiów – w Turynie, studiując polifonię u prof. J. Pagelliego, a gregorianę u prof. J. Grosso. W Rzymie, podczas studiów w Instytucie Biblijnym, prowadził chór w salezjańskim zakładzie *Sacro Cuore*⁵.

Dla pogłębiania kompetencji muzycznych w zakresie śpiewu gregoriańskiego przez pewien czas przebywał w opactwie Solesmes, u samych źródeł odnowy liturgicznej w Kościele. Biogram ks. J. Mazerskiego jako muzyka (wraz z odniesieniami do źródeł) został opracowany przez ks. T. Przybylskiego, stąd w tym miejscu należy poprzestać na stwierdzeniu, iż zainteresowania muzyczne pogłębiały i poszerzały jego erudycję oraz formowały osobowość wrażliwą na piękno.

1. JAN MAZERSKI – STUDENT

Jan⁶ Mazerski urodził się 27 sierpnia 1901 roku w Recklinghausen w Westfalii, dokąd jego rodzice emigrowali, opuszczając Radymno na Pomorzu. W świetle jego podania o przyjęcie do nowicjatu Towarzystwa św. Franciszka Salezego można powiedzieć, że życie zakonne było jego marzeniem. Pierwsze miejsce rozeznawania jego powołania, to wspólnota pallotyńska w Wadowicach. Nieco rozczarowany, po pewnym czasie zgłosił się do zakładu salezjańskiego w Oświęcimiu, podejmując próbę aspirancką. Sam adept napisał w 1919 roku, że w tym domu znalazł przykład niez mordowanej pracy i poświęcenia, co utwierdziło go w powziętym zamiarze⁷. W opinii przełożonego, Jan Mazerski przejawiał szczególne zdolności lingwistyczne. Odbywszy kanoniczny nowicjat, złożył trzyletnie śluby w Towarzystwie Salezjańskim.

Podjąwszy studia w Salezjańskim Studentacie Teologicznym w Krakowie⁸ w 1923 roku, zwyczajem ówczesnym równocześnie złożył egzamin dojrzałości w Państwowym Gimnazjum nr 5. Zgodnie z zasadami formacji, przyjętymi w Towarzystwie Salezjańskim, podjął następnie praktykę pedagogiczną, pierwszy rok w sierocińcu⁹, a dwa następne lata w Salezjańskiej Szkole Organistowskiej w Przemyślu. Kolejny etap studiów odbył w latach 1926-1930, w Międzynarodowym Instytucie Teologicznym w Turynie (*Pontificio Ateneo Salesiano di san Paolo*), po czym przyjął święcenia prezbiteratu, których udzielił mu bp Ernesto Coppo.

Przełożeni dostrzegli w ks. Janie wybitne uzdolnienia, stąd – z gruntowną znajomością języka niemieckiego wyniesioną z domu rodzinnego – został posłany do Rzymu, aby podjąć studia specjalistyczne w Papieskim Instytucie Biblijnym (Biblicum). Ukończywszy je w 1932 roku, udał się do Palestyny, by uzupełnić wiedzę teoretyczną o praktyczne aspekty geografii i archeologii biblijnej. Praca wieńcząca studia w PIB dotyczyła jednej z apokalips apokryficznych,

osobowa ks. J. Mazerskiego.

⁵ Por. AITSK, oświadczenie pisemne ks. Z. Kuzaka,teczka osobowa ks. J. Mazerskiego.

⁶ W gronie rodzinnym używano imienia Janusz.

⁷ Por. AITSK, podanie do nowicjatu,teczka osobowa ks. J. Mazerskiego.

⁸ Obecnie Wyższe Seminarium Duchowne Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie.

⁹ Dom Opieki św. Józefa w Przemyślu przy ul. Czarnieckiego 59.

4 Księgi Ezdrasza, a dokładniej, badań nad pojęciem grzechu: *Libri IV Esdrae doctrina hamartologica*¹⁰. Samo zajęcie się problematyką apokryficzną wskazuje na ukierunkowanie zainteresowań naukowych ks. J. Mazerskiego. Ze studiów w PIB wyniósł bowiem pogląd – promowany np. przez ówczesnego rektora, później kardynała, ks. A. Bea SJ – że badania biblijne winny być prowadzone z uwzględnieniem szerokiego, orientalnego środowiska, w którym powstawały pisma biblijne. W czwartej dekadzie XX w. pogląd ten wymagał jeszcze ciągłego „przebijania się” w środowiskach biblistów. Dopiero Sobór Watykański II i teologia posoborowa sprawiła, że czymś naturalnym stało się sięganie po literaturę apokryficzną, zwłaszcza apokaliptyczną¹¹.

2. WYKŁADOWCA ZAGADNIEŃ BIBLIJNYCH

Po roku pobytu w Palestynie, wrócił do Polski, aby zgodnie z wolą przełożonych podjąć biblijną działalność dydaktyczną i naukową w Krakowie, gdzie w latach 1933–1938 prowadził dla kleryków seminarium salezjańskiego zajęcia z Pisma św. i języka hebrajskiego¹². Równocześnie mógł realizować swoje pasje muzyczne w Instytucie Teologicznym i w Śląskim Seminarium Duchownym¹³.

Dał się wówczas poznać jako świetnie zapowiadający się biblista, stąd w roku 1937 zaproponowano mu zajęcia z języka hebrajskiego na Wydziale Teologicznym w Uniwersytecie Jagiellońskim. Jego praca trwała krótko, jako że w 1939 roku wybuchła wojna.

Wykłady z języka hebrajskiego były bardzo wymagające, ale wykładowca cieszył się szacunkiem studentów, którzy zapewne wyrażali swoje opinie wobec przełożonych. Świadczą o tym słowa metropolity krakowskiego księcia kardynała Adama Sapiehy, który w zimie 1940 roku, przed wejściem do kaplicy w seminarium salezjańskim przy ul. Tynieckiej 39, w żartobliwym nieco tonie, zwrócił się do ks. Jana Mazerskiego: „... proszę o litość dla moich kleryków; niech ich profesor tak nie męczy z języka hebrajskiego”¹⁴. Ówczesny student UJ, późniejszy uznany biblista, ks. W. Borowski, zaświadcza o swojej wysokiej ocenie zajęć ks. J. Mazerskiego, przyznając, że od swego Mistrza przejął zapał do filologii orientalnej i archeologii¹⁵. Inny z jego studentów pisze: „Profesor przygotowywał nas

¹⁰ Istotne fragmenty pracy wydrukowane w periodyku PIB w Rzymie: J. Mazerski, *Libri IV Esdrae doctrina hamartologica*, *Verbum Domini* 12(1932)12, s. 374–376; 13(1933)3, s. 84–90; 13(1933)7, s. 215–222; 13(1933)8, s. 247–250; 13(1933)12, s. 359–370.

¹¹ Olbrzymie zasługi położył w tym względzie kard. Augustin Bea, w latach studiów ks. Mazerskiego rektor PIB w Rzymie.

¹² Na ten czas datuje się jego naukową współpracę z ks. M. Kordelem, wychowankiem zakładu salezjańskiego w Oświęcimiu, późniejszym liturgistą, autorem pierwszego po wojnie tłumaczenia na j. polski Mszału polsko-łacińskiego i licznych mszalików.

¹³ Do prowadzenia wykładów zaangażowany został przez ówczesnego biskupa katowickiego A. Hlonda, salezjanina.

¹⁴ AITSK, wspomnienia ks. M. Kamińskiego,teczka osobowa.

¹⁵ Por. tamże.

do wysokogórskiej wspinaczki. Czego on nie kazał zabrać nam na tę alpejską wyprawę! Wykład był drobiazgowy. Upływały tygodnie nad jednym wierszem¹⁶. Aczkolwiek ks. J. Mazerski za podstawę dociekań naukowych w biblistyce uważał filologię orientalną, wystarczająco jasno i zdecydowanie akcentował w pracy biblisty konieczność osobistej wiary, w obliczu powszechnej presji racjonalizmu i modernizmu.

Ks. J. Mazerski o swojej dydaktyce wyraził się następująco: „Obowiązek swój nauczyciela Pisma Świętego pojmuję naprawdę z miłością i skrupulatnie poświęcam temu bardzo dużo czasu. Na dodatkowe obowiązki nie znajduję absolutnie możliwości i czasu¹⁷. Sam przyznawał lojalnie, że nie chciałby pełnić posługi radcy (w seminarium osoba odpowiedzialna za studia), ale chciałby być zwykłym wykładowcą Pisma Świętego.

3. KRZEWICIEL WIEDZY BIBLIJNEJ

Znajdował jednak czas na posługę duszpasterską, jakkolwiek zawsze związana ona była z tematyką biblijną. W kościele św. Stanisława Kostki w krakowskich Dębnikach, spotykał się z grupą młodych ludzi, formowanych w grupie Żywego Różańca przez Sługę Bożego Jana Tyranowskiego¹⁸. Wśród nich był Karol Wojtyła, który – jak sam wyznał – w tym kościele i w tym środowisku, przed obrazem Wspomożycielki Wiernych, wymodlił sobie powołanie¹⁹. Ks. J. Mazerski był prekursorem we wprowadzaniu w Polsce godzin biblijnych, komentując zwłaszcza listy św. Pawła, m.in. w tej grupie młodych ludzi, z których jedenastu zostało wkrótce kapłanami.

Umiłowanie wiedzy i chętnie podejmowanie wszelkiego trudu naukowego sprawiało, że ks. Jan każdą wolną od wykładów i zakonnych obowiązków chwilę wykorzystywał dla polepszenia swojego warsztatu naukowego. Jego eksploracje naukowe w Anglii, Holandii i Francji miały na celu przygotowanie pracy prezentującej postać Wiktoryna Bytnera (Bythnera), urodzonego w Polsce w XVII wieku profesora Pisma Świętego w Cambridge, autora m.in. *Clavis linguae Sanctae*, wydanego w roku 1648 w Cambridge, *Lingua eruditorum sive institutio methodica linguae sanctae*, wydanego w Oxfordzie w roku 1638, czy *Lyra prophetica Davidis Regia sive analysis Psalmorum*, wydanego w 1645 roku w Londynie. Dla prowadzenia swoich badań w Anglii i Holandii, ks. J. Mazerski otrzymał w 1938 roku jednorazowe stypendium z Funduszu Kultury Narodowej

¹⁶ AITSK, list ks. M. Kamińskiego datowany 14.10.1969.

¹⁷ AITSK, list ks. J. Mazerskiego z Londynu z grudnia 1934 r. do przełożonego w Krakowie, teczka osobowa.

¹⁸ Por. szerzej M. Szafarski, *Perła ewangeliczna: służa Boży Jan Leopold Tyranowski 1901-1947, apostoł Żywego Różańca*, Wydawnictwo Współpracowników ks. Bosko, Kraków 2000.

¹⁹ Metropolita krakowski K. Wojtyła, wizytując w 1972 r. dębnicką parafię prowadzoną przez salezjanów, wyznał: „Przed tym obrazem wymodliłem sobie i ugruntowałem moje powołanie kapłańskie”, dokumenty archiwum parafialnego.

im. Józefa Piłsudskiego²⁰. W swoich badaniach zajmował się także historią arianizmu w Polsce, prowadząc je w aspekcie biblijnym. Część efektów swoich badań opublikował w periodykach specjalistycznych, zaś część przygotował do druku²¹. Niestety, nie było mu dane cieszyć się ich opublikowaniem.

Ks. M. Kamiński zapisał: „Okolo 1937 r. w naukowych kołach Krakowa zauważono niezwykłą indywidualność. Jesienią przed odczytem o jezuitę misjologa w sali Domu Katolickiego usłyszałem rozmowę. Z dużym zafascynowaniem mówił o naszym Profesorze pewien ksiądz krakowski, który wskazywał na wnikliwy sąd, bystrość i siłę przekonania, z jaką bronił salezjański biblista swych poglądów w dziedzinie ożywiających się studiów biblijnych. [...] Zaproszony do udziału w zbiorowym przekładzie Biblii z języków oryginalnych na język polski, żył pracą nad najlepszym wyrazem dla jednej z ksiąg sapiencjalnych. Udział jego w tak żywym nurcie biblistyki sprawiał, że w wykładzie swoim podawał najnowsze wyniki badań. Rozszerzał się wstęp ogólny, a wstęp szczegółowy stawał się prelekcjami monograficznymi”²².

Informacja o przekładzie Biblii na język polski jest istotna. Chodzi tutaj o udział ks. J. Mazerskiego w pierwszym zjeździe biblistów polskich w Krakowie, w dniach 31.03-1.04.1937 roku, zainicjowanym przez ks. prof. Piotra Stacha z Uniwersytetu Lwowskiego, a zorganizowanym ostatecznie w Krakowie przez ks. prof. J. Archutowskiego, profesora UJ. Inicjatywa ta została podjęta w wyniku rozpoczętej już wcześniej dyskusji na temat potrzeby nowego tłumaczenia Pisma św. na język polski, a w konsekwencji projektowano także nowy, obszerny komentarz do poszczególnych ksiąg biblijnych.

W trakcie zjazdu powołano komitet mający zająć się projektowanym dziełem, a w podkomitecie dla Starego Testamentu, obok ks. J. Archutowskiego, ks. W. Gronkowskiego, ks. A. Klawka i ks. S. Stysia, znalazł się także ks. J. Mazerski²³. Powołanie do tak ważnego, epokowego przecież zadania, świadczy o uznaniu, jakim cieszył się ten naukowiec. Chodziło bowiem o dzieło niebagatelne. Nie tyle o rewizję Vulgaty, ile o zupełnie nowe, z języków oryginalnych zrobione, tłumaczenie Biblii, dla potrzeb zarówno studiów biblijnych, jak i dla duszpastersstwa. Przystąpiono do realizacji dzieła i przygotowano tekst przekładu, ale – wg niektórych informacji – wszystko miało zostać zniszczone w wyniku działań wojennych. Zadanie to udało się zrealizować dopiero po wojnie, w postaci tzw. Biblii Poznańskiej²⁴.

²⁰ Por. AITSK, list dyrektora Funduszu Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego z Prezydium Rady Ministrów, powiadamiający o przyznaniu stypendium („bezzwrotny zasiłek”) na badania hebraistyczne,teczka osobowa.

²¹ Por. tamże.

²² AITSK, list pośmiertny ks. J. Mazerskiego.

²³ Por. W. Chrostowski, *U początków tradycji sympozjów polskich*, w: *Deus meus et omnia. Księga pamiątkowa ku czci o. prof. Hugolina Langkammera OFM w 50. rocznicę święceń kapłańskich*, red. M.S. Wróbel, Wydawnictwo KUL, Lublin 2005, s. 61-62.

²⁴ Dziękuję ks. prof. dr hab. T. Jelonkowi za uszczegółowienie tych informacji.

Kwestia pierwszego zjazdu biblistów i przygotowania nowego tłumaczenia Biblii najwyraźniej bardzo zajmowała ks. J. Mazerskiego, co widać choćby po trzech tekstach, poświęconych temu zagadnieniu, a zamieszczonych w marcu i kwietniu 1937 roku w „Głosie narodu”. W tym miesięczniku zamieszczał też bardziej popularne teksty o tematyce biblijnej dotyczące nowych odkryć archeologicznych, zwłaszcza starożytnych tekstów.

4. OKRES WOJENNY

Wojna zaskoczyła ks. Mazerskiego w Suezie, w Egipcie, skąd napisał list do inspektora swojej prowincji zakonnej, informując o eksploracjach naukowych w Kairze, na Synaju i w Górnym Egipcie, które ubogacą jego wykłady i publikacje. Powiadał też o swoim powrocie do Polski, który miał nastąpić w listopadzie 1939 roku²⁵. Po powrocie do Polski, ks. Mazerski, jak się wydaje, nie prowadził już oficjalnie zajęć dydaktycznych²⁶.

W 1941 roku osobą księdza zaczęło interesować się gestapo. Ostrzeżony o grożącym niebezpieczeństwie przez ks. arcybiskupa Adama Sapiechę, ks. Mazerski opuścił seminarium w krakowskich Dębnikach i schronił się w klasztorze sióstr Albertynek na Prądniku Czerwonym w Krakowie. Bliższe okoliczności, które spowodowały opuszczenie Krakowa i wyjazd do Warszawy, podał po wojnie świadek tych wydarzeń, ks. Jan Piwowarczyk, mianowany we wrześniu 1939 roku rektorem Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Krakowie Ks. J. Mazerskiego poszukiwało krakowskie gestapo, najpierw w seminarium w Dębnikach, potem u sióstr Albertynek²⁷. W tym czasie ks. Mazerski przebywał w archiwum kurialnym. Powiadomiony o zagrożeniu, wyjechał do Warszawy i ukrył się w mieszkaniu ks. prof. J. Archutowskiego²⁸, od 1943 r. będącego proboszczem parafii Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny na Nowym Mieście. Tam przebywał do wybuchu powstania w Warszawie.

Przebywając w Warszawie, dojeżdżał do Sokołowa Podlaskiego, gdzie prowadził wykłady na tajnych kursach teologicznych. W tak trudnych warunkach wojennych, planował – wspólnie ze swoim kolegą ze studiów w PIB w Rzymie, ks. W. Gronkowskim, przesiedlonym z Poznania do Sokołowa Podlaskiego – pastoralne tłumaczenie listów św. Pawła.

²⁵ Por. AITSK, list do inspektora ks. A. Cieślara z dnia 1.09.1939 r., teczka osobowa.

²⁶ Wpisy ocen z j. hebr. w katalogu Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego (wówczas Instytut Teologiczny) kończą się na roku akademickim 1938/39 – Archiwum WSDTS w Krakowie; 6.11.1939 roku zamknięto UJ, aresztując jego profesorów, stąd ks. J. Mazerski również nie prowadził zajęć w UJ.

²⁷ Por. T. Przybylski, *Ks. dr Jan Mazerski SDB (1901-1944), biblista-muzyk*, s. 45.

²⁸ Por. S. Jędrzejewski, *Powstanie i rozwój „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego”*, w: *Sześćdziesiąt lat „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego” w służbie odnowy biblijnej i liturgicznej w Polsce*, red. S. Wronka, Wydawnictwo UNUM, Kraków 2007, s. 56.

W czasie powstania, razem z ks. J. Archutowskim, schronił się w podziemiach kościoła sióstr sakramentek. Dokładne okoliczności śmierci ks. J. Mazerskiego opisała w liście do przełożonego salezjańskiej inspektorii św. Jacka w Krakowie siostra Celestyna z klasztoru benedyktynek²⁹. Pisała w nim m.in.: „Ks. Jan Mazerski przybył do naszego schronu wraz ze swym przyjacielem ks. prałatem Józefem Archutowskim około 18 sierpnia 1944 roku. Był to moment najcięższych walk o Starówkę. Klasztor nasz był już doszczętnie zburzony. [...] Kościół odporniejszy, jeszcze się trzymał. [...] Schron był wypełniony po brzegi (ok. 1000 osób). Zdołaliśmy uporządkować małą piwnicę, umebłować ją jako tako i oddać do użytku naszym kapłanom tj. ks. prof. Archutowskiemu, ks. dr Mazerskiemu i ks. Rozwadowskiemu – naszemu kapelanowi. Schron ten zajmował ks. Mazerski aż do chwili swego zgonu i w nim zginął. [...] W swej piwniczce spędzał całe godziny nad brewiarzem, lub modlił się klęcząc u stóp małego krzyżyka zawieszzonego na ścianie”.

29 sierpnia ks. Mazerski, razem z przedstawicielami innych schronów, udał się do dowództwa powstania, aby prosić o zezwolenie na przejście – przeważnie dla kobiet i dzieci – przez linię boju, na stronę niemiecką. Przyniósł odpowiedź odmowną, na co przełożona sióstr rzekła, iż widocznie jest wolą Bożą, by tu wytrwać i zginąć. Ks. J. Mazerski odtąd pogrążył się w modlitwie.

Ks. J. Archutowski, nie wytrzymując presji zagrożenia, zdecydował o opuszczeniu schronu. W tym momencie samoloty zrzuciły bomby. W lipcu 1945 roku odgrzebano szczątki ofiar. Wśród nich był ks. J. Archutowski, ks. J. Mazerski, oraz rektorzy kościołów warszawskich: ks. prał. Michał Rozwadowski, rektor kościoła Sióstr Sakramentek w Warszawie i jezuita o. Leonard Hrynaszkiwicz; ponadto wiele sióstr zakonnych i innych osób, które przebywały w schronie. Wtedy też, pod gruzami kościoła św. Marcina przy ul. Piwnej, poniósł śmierć rektor świątyni, a zarazem znany literat i dziennikarz, ks. dr Marcin Szkopowski³⁰.

Szcątki ciała ks. J. Mazerskiego zostały znalezione razem z ciałem ks. J. Archutowskiego. Ciała obu kapłanów-bibliotekarzy zostały złożone prowizorycznie w krypcie kościoła cmentarnego. Uroczysty pogrzeb, z udziałem biskupa Z. Choromańskiego, biskupa W. Majewskiego i kapituły katedralnej, odbył się dopiero 24 listopada 1946 roku, a ciała pogrzebane zostały na Powązkach, w grobowcu księży diecezji warszawskiej³¹.

5. SPUŚCIZNA LITERACKA

W zbiorach biblioteki WSDTS w Krakowie zachowały się manuskrypty ks. Mazerskiego, przygotowane w celu prowadzenia wykładów z bibliistyki. Są to następujące teksty:

²⁹ AITSK, list datowany 4.12.1956, teczka osobowa.

³⁰ Ks. dr Marcin Szkopowski, kapelan i oficer straży pożarnej oddziału na Nalewkach w Warszawie.

³¹ Powodem szczególnie uroczystego pogrzebu był zapewne pochówek ks. prof. J. Archutowskiego, kanonika kapituły warszawskiej.

Effossiones in Palaestina. Conspectus explorationum Palaestinae – skrypt do wykładów z archeologii biblijnej, opracowany na podstawie *Geografia historica Palaestinae antiquae*, autorstwa Władysława Szczepańskiego, dzieła wydanego w Rzymie w 1926 roku dla potrzeb studentów PIB, i uzupełniony danymi z własnej wiedzy;

Historia orientis antiqui secundum fontes cunei formes – skrypt do wykładów, prezentujący kulturowe źródła starożytne i ich wpływ na powstanie i rozwój Izraela oraz religii biblijnej;

Israelitarum iter per desertum. Breves notae in usum privatum auditorum – odwołując się do aktualnej wówczas literatury przedmiotu i dokonując egzegezy odpowiednich tekstów biblijnych, autor prezentuje poszczególne etapy drogi Izraelitów przez pustynię, po wyjściu z Egiptu;

Wy tłumaczenie Ewangelii św. Mateusza; datowany: Kraków 1935 – skrypt do wykładów z Mt, będący szczegółową egzegezą całej ewangelii;

Puncta quaedam de historia textus et verborum antiquarum V.T. – skrypt do wykładów z historii powstania pisma *in genere*, tekstu biblijnego, jego przekazu i recepcji;

Questio Johannea – skrypt do wykładów z J, rozpoczynający się *status questionis* problemu i jego badań, ze szczegółowym omówieniem różnych *contradictio* w relacji do ewangelii synoptycznych;

Questio synoptica – skrypt do wykładów, omawiających problem synoptyczny ewangelii Mt, Mk i Łk, z uwzględnieniem literatury katolickiej i protestanckiej;

Prelectiones de re biblica; datowany: 1934/35 – skrypt do wykładów z różnych materii biblijnych.

Drukiem ks. Mazerski opublikował tekst: *Czemu do Betlejem u dali sie Magowie?...*, Wydawnictwo OO. Dominikanów, Lwów 1939. W tym ostatnim tekście prezentuje opinię, że biblijni królowie, którzy przybyli do narodzonego w Betlejem Jezusa, byli wyznawcami mazdaizmu, religii kontynuowanej w zreformowanej postaci przez zoroastryzm (zaratusztrianizm), być może jej kapłanami. Jednym z elementów tej staro-perskiej religii było – zapisane w Aweście, a potem w zmodyfikowanej formie w tzw. Nowej Aweście – oczekiwanie na przyjście tajemniczniej postaci mesjańskiego wybawcy. Stąd obserwacje astronomiczne i objaśnianie zjawisk przyrodniczych. Magowie mieli wyruszyć do Betlejem w efekcie znaków wskazujących na przyjście Saoszjanta, oczekiwanego mesjasza o cechach królewskich. Stąd miałoby wywodzić się pytanie magów o nowonarodzonego króla, którego gwiazda została przez nich rozpoznana. W ten sposób ks. Mazerski wyjaśniał zaimplantowanie tego „wydarzenia” do biblijnego midraszu w Ewangelii Dzieciństwa.

Ks. J. Mazerski, z ogromną erudycją i talentem dydaktycznym, znając i wykładając w sposób nowoczesny problematykę biblijną, był niewątpliwie jednym z biblistów, którzy stanowili elitę przedwojennych badaczy. Niestety, odszedł przedwcześnie, nie zrealizowawszy swoich zamiarów i nadziei w nim pokładanych.

JAN MAZERSKI SDB (1901-1944), BIBLICAL SCHOLAR AND ORIENTALIST

Summary

After studying in Rome and Jerusalem and conducting scientific explorations in Egypt, England, Holland, and France, Fr. John Mazerski served as a theologian and biblical scholar in Poland from 1933 to 1944. He was one of those scholars who in the fourth decade of the twentieth century reinvigorated Polish science, deepening expertise in biblical studies. He drew extensively on current archeological discoveries, particularly texts of neighboring cultures of Israel, to verify existing views. He believed that it is necessary in biblical exegesis to include the wider oriental cultural and religious environment because it has a significant effect on the shape and meaning of the biblical text. He included Jewish apocryphal literature among significant research sources. His study of the biblical texts in their original languages, search for ancient models which help to understand the biblical message, and respect for the Vulgate, the Bible of the Church, indicate that Fr. J. Mazerski was a biblical scholar, serving the Church in a competent and modern way. Unfortunately, he departed prematurely, dying in a bomb attack during World War II, only partially fulfilling his research, teaching and publishing intentions.

Keywords: Mazerski, Bible, biblical scholar, orientalist, Jagiellonian University in Cracow

Nota o Autorze: ks. dr Sylwester Jędrzejewski SDB, adiunkt w Katedrze Hermeneutyki Bibliijnej i Judaistyki UPJPII w Krakowie, wykładowca WSDTS w Krakowie.

Słowa kluczowe: Mazerski, biblista, orientalista, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie